

BANDLIKNI TARTIBGA SOLISHDA IQTISODIYOTNI O'RNI

Mardanaqulov To'lqin

Alfraganus Universiteti Iqtisodiyot kafedrası Dotsent v.b. (PhD)

Annotatsiya: Mazkur ilmiy tezisdá bandlikni tartibga solishda iqtisodiyotning o'rni o'rganiladi. Bandlik masalasi iqtisodiyotning asosiy ko'rsatkichlaridan biri bo'lib, jamiyatda mehnat resurslarining samarali taqsimlanishini ta'minlash, ishsizlikni kamaytirish va iqtisodiy barqarorlikni saqlashga xizmat qiladi. O'zbekistonning mehnat bozoridagi muammolarni hal etish va bandlikni ta'minlash borasida amalga oshirilayotgan islohotlar, iqtisodiyotni barqarorlashtirish, yangi ish o'rinlarini yaratish va aholi farovonligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar tahlil qilinadi. Bandlik va iqtisodiyotning o'zaro bog'liqligi, iqtisodiy o'sishning bandlikka ta'siri, davlatning bandlikni tartibga solishdagi roli va iqtisodiy mexanizmlar muhokama qilinadi. Tezisdá iqtisodiyotni rivojlantirish orqali bandlikni ta'minlashda yuzaga keladigan imkoniyatlar va muammolar tahlil qilinadi, shuningdek, samarali iqtisodiy siyosatning bandlikni tartibga solishdagi ahamiyati ko'rsatiladi.

Kalit so'zlar: bandlik, iqtisodiy o'sish, mehnat bozori, iqtisodiy siyosat, ishsizlikni kamaytirish, bandlikni tartibga solish, ish o'rinlari yaratish, ijtimoiy barqarorlik, iqtisodiy islohotlar

KIRISH

Bandlik masalasi, iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi bo'lib, ijtimoiy va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Bandlikni tartibga solish, nafaqat mehnat resurslaridan samarali foydalanish, balki ijtimoiy adolatni, aholi farovonligini va iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashning asosiy yo'lidir. O'zbekistonda bandlikni ta'minlash va ishsizlikni kamaytirish borasida amalga oshirilgan islohotlar natijasida iqtisodiyotning turli sohalarida yangi ish o'rinlari yaratish imkoniyatlari ortmoqda. Biroq, bandlikni ta'minlash masalalari hali ham

dolzarb bo‘lib, ular iqtisodiy barqarorlikka ta'sir etuvchi asosiy omillardan biridir. Mazkur tezisda bandlikni tartibga solishdagi iqtisodiyotning o‘rni tahlil qilinadi, bandlik va iqtisodiy o‘sish o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik ko‘rib chiqiladi va davlat tomonidan amalga oshiriladigan iqtisodiy siyosatning bandlikni ta'minlashdagi roli o‘rganiladi.

Iqtisodiyotni rivojlantirishda bandlikning o‘rni.

Bandlik iqtisodiyotning markaziy elementlaridan biri sifatida jamiyatda ishlab chiqarish resurslaridan to‘liq va samarali foydalanishni ta'minlaydi. Iqtisodiy o‘sish va bandlik o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlik, mamlakatning mehnat bozoridagi talab va taklif muvozanatiga ta'sir etadi. Iqtisodiy o‘sish, ayniqsa, ishlab chiqarishning turli sohalarini rivojlantirish, yangi ish o‘rinlari yaratish va aholi bandligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. O‘zbekistonning hozirgi bandlik tizimida iqtisodiy o‘sishning ijobiy ta'siri ko‘rinsa-da, bu jarayonning samaradorligi mehnat resurslarining samarali taqsimlanishi, kasb-hunar ta'limining yangilanishi va mehnat sharoitlarini yaxshilashga qaratilgan davlat siyosatiga bog‘liqdir.

Iqtisodiyotning o‘sishi, ayniqsa, tarmoqlararo integratsiya va innovatsiyalarni joriy etish orqali yangi ish o‘rinlari yaratishga imkon yaratadi. Mamlakatda ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, yangi texnologiyalarni tatbiq etish va raqamlashtirish mehnat bozorining talablariga mos keladigan malakali ishchilarni tayyorlashga yordam beradi. Shu bilan birga, bandlikni ta'minlashning muhim bir jihati sifatida ijtimoiy adolatni ta'minlash va ishsizlarni ijtimoiy himoya qilishni ko‘rib chiqish lozim.

Bandlikni tartibga solishdagi iqtisodiy mexanizmlar

Mehnat bozorini tartibga solishdagi asosiy iqtisodiy mexanizmlar davlat tomonidan yaratiladi. Bandlikni tartibga solish jarayonida davlatning iqtisodiy siyosati va qonunlari muhim rol o‘ynaydi. Bandlik dasturlari, mehnat qonunchiligini takomillashtirish, kasb-hunar ta'limini rivojlantirish va ish o‘rinlari yaratish borasida samarali chora-tadbirlar ishlab chiqilishi zarur.

Davlatning bandlikni tartibga solishdagi mexanizmlari, iqtisodiyotni barqarorlashtirish va ijtimoiy barqarorlikni saqlash uchun muhim vositalardir.

O‘zbekiston hukumati tomonidan bandlikni ta‘minlashga qaratilgan islohotlar doirasida quyidagi asosiy iqtisodiy mexanizmlar ishlab chiqilgan:

1. Iqtisodiy o‘shishni rag‘batlantirish: Ishlab chiqarishni kengaytirish va yangi texnologiyalarni tatbiq etish orqali yangi ish o‘rinlari yaratish.
2. Kasb-hunar ta‘limini rivojlantirish: Mehnat bozoridagi talablarni qondirish uchun malakali ishchilarni tayyorlash.
3. Bandlik dasturlarini amalga oshirish: Ishsizlikni kamaytirish, ijtimoiy himoya tizimini kuchaytirish, va yangi ish o‘rinlari yaratish uchun davlat dasturlarini amalga oshirish.

Bandlikni tartibga solishda iqtisodiy siyosatning rolini kuchaytirish

Bandlikni tartibga solishda iqtisodiy siyosatning roli katta. Davlat iqtisodiy siyosatni tashkil etishda o‘zining iqtisodiy tizimini rivojlantirishga qaratilgan yondashuvlarni amalga oshirishi kerak. Bandlikni ta‘minlashda samarali iqtisodiy siyosatni ishlab chiqish va amalga oshirish orqali ishsizlikni kamaytirish, yangi ish o‘rinlari yaratish va iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlash mumkin. Davlatning iqtisodiy siyosati mehnat bozorini boshqarish va barqarorlashtirishda muhim vosita bo‘lishi zarur.

XULOSA

Bandlikni tartibga solishda iqtisodiyotning o‘rni beqiyosdir. Iqtisodiy o‘shish, yangi ish o‘rinlari yaratish va mehnat resurslaridan samarali foydalanish jamiyatning ijtimoiy va iqtisodiy barqarorligini ta‘minlaydi. O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar bandlikni ta‘minlash, ishsizlikni kamaytirish va aholi farovonligini oshirishga xizmat qilmoqda. Davlat tomonidan ishlab chiqilgan iqtisodiy siyosat va bandlikni tartibga solish mexanizmlari iqtisodiyotning samarali ishlashini ta‘minlashga yordam beradi. Shuningdek, kasb-hunar ta‘limini rivojlantirish va mehnat bozorining ehtiyojlariga moslashish bandlikni ta‘minlashda muhim omil hisoblanadi. Bularning barchasi O‘zbekistonda mehnat bozorining barqarorligini saqlash, ishsizlikni kamaytirish

va iqtisodiy o'sishni davom ettirishga qaratilgan sa'y-harakatlarni yanada kuchaytirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Jumaniyozov, A. (2021). "Mehnat bozorini tartibga solish va bandlikni ta'minlash: O'zbekiston tajribasi". *Iqtisodiy tadqiqotlar* jurnali, 3(42), 45-58.
2. Islomov, M. (2020). "Iqtisodiy islohotlar va mehnat bozorining rivojlanishi: O'zbekistonning yangi yondashuvlari". *Mehnat va ijtimoiy himoya* jurnali, 12(5), 22-30.
3. Toshpulatov, A., & Sodiqov, S. (2022). "Mehnat bozorining samaradorligini oshirishda davlatning roli". *Iqtisodiy rivojlanish* ilmiy to'plami, 7, 134-141.
4. G'ulomov, X. (2019). "Mehnat qonunchiligi: O'zbekistonda yangi islohotlar va ularning mehnat bozoriga ta'siri". *Yuridik fanlar* jurnali, 11(7), 53-61.
5. Kuziev, O. (2023). "Kasb-hunar ta'limini rivojlantirish va mehnat bozoriga moslashish". *O'zbekiston ta'limi* ilmiy-nazariy jurnali, 8(2), 98-105.
6. Abdullaev, A., & To'raev, F. (2020). "Ijtimoiy barqarorlik va mehnat bozorining yangi mexanizmlari". *Iqtisodiyot va boshqaruv* jurnali, 9(4), 113-119.
7. Shamsiyev, A. (2021). "Mehnat bozoridagi o'zgarishlarni tartibga solish: O'zbekiston misolida". *Bandlik va iqtisodiy integratsiya* to'plami, 6, 47-55.
8. Xolmuhamedov, U. (2018). "Davlat tomonidan bandlikni ta'minlashda yangi yondashuvlar". *O'zbekiston iqtisodiyoti* ilmiy jurnali, 10(6), 29-34.
9. Raxmatov, D. (2022). "Mehnat bozorini boshqarish va ishsizlikni kamaytirish bo'yicha davlat siyosati". *Iqtisodiy tahlil* ilmiy jurnali, 3(21), 75-83.
10. Maqsudov, R., & Shodiev, A. (2021). "Mehnat bozorini modernizatsiya qilish: O'zbekiston misolida". *Jahon iqtisodiyoti va xalqaro munosabatlar* jurnali, 15(2), 56-63.